

Чарлз Діккенс "Чарівна кісточка"

Жив собі король — наймужніший з королів, і мав він королеву — найгарнішу з королев. Король ходив на роботу в контору, де він чотири рази на рік одержував невелику платню, а правив країною уряд. Королева виросла в селі; батько її працював там лікарем. Діти в короля з королевою народжувались одне за одним, і вже було їх дев'ятнадцять. Були вони дружні — з них сімнадцять доглядали немовля, а Алісія, старшенька, доглядала їх усіх.

Якось королева, що була ощадливою господинею, загадала королю купити червової риби.

Ідучи на роботу, король заглянув у рибний магазин містера Піклза і замовив шмат риби.

— Прошу, сер, — люб'язно сказав містер Піклз. — Може, вам ще щось до вподоби?

Але король більш нічого не хотів — на щось інше він не мав грошей. Він вийшов з магазину, сумно думаючи про те, як довго ще чекати платні та як повиростали з одягу його любі діти.

Але король не встиг далеко відійти, як його наздогнав хлопець-побігач містера Піклза.

— Сер, ви не помітили старої пані в нашому магазині? — спитав хлопець.

— Старої пані? — перепитав король. — Ні, не помітив.

Він і справді не бачив ніякої старої пані, бо для нього вона була невидима. А хлопець-побігач її побачив, бо, підмітаючи в магазині, так хлюпав водою, що був би забруднив їй одяг, якби вона не зробилася видимою для нього.

Аж тут надійшла й сама стара пані, вся в шовках, що пахли сухою лавандою.

— Король Уоткінс Перший, коли не помиляюся? — спитала вона.

— Так, — відповів король, — Уоткінс моє ім'я.

— Тато гарнесенької принцеси Алісії? — допитувалася старенька.

— І ще вісімнадцятьох малюків, — додав король.

— І ви йдете до своєї контори, щоб заробити для них гроші?

— А ви, напевно, фея, що все це знаєте? — здогадався король.

— Так, — відповіла вона, — я добра морська фея Грандмаріна. Але ось що я вам скажу. Коли ви прийдете додому і сядете вечеряти, пригостіть принцесу Алісію червоною рибою, яку ви щойно купили.

— Гаразд, — погодився король. — Але що, коли вона не схоче? Діти дуже часто то цього не хочуть, то того.

— Ви, мабуть, самі хочете все з'їсти! — розсердилася фея. — Не можна бути таким жадібним.

Король похнюпився і негайно попросив пробачення.

— Отож слухайте! — сказала фея Грандмаріна. — Коли принцеса Алісія попоїсть рибки. — а я гадаю, що вона не відмовиться, — то покладе кісточку на тарілку. Скажіть принцесі, щоб вона ту кісточку висушила й натерла до блиску. Та нехай береже її, бо то їй подарунок від мене.

— Це все? — спитав король.

— Ви дуже нетерплячі, сер! Не можна перепиняти людину, поки вона не договорила. Отак усі ви, дорослі...

Король знову похнюпився і сказав, що більше так не буде.

— Отож перекажіть принцесі Алісії.— вела далі фея, — що та кісточка не проста, а чарівна, і нею можна скористатися лише один раз. Зате ж, хоч і один раз, та кісточка дасть принцесі Алісії, що тільки вона побажає. Лише побажати треба в належний час. Так їй і перекажіть, та глядіть нічого не забудьте.

— Даруйте, а чому... — почав був король, але морська фея страшенно розсердилася.

— Та ви будете слухатися чи ні? — І вона тупнула ногою. — Це чому і те чому... А тому! Що за люди ці дорослі — все їм поясни, розтлумач... Я вже стомилася від ваших запитань!

Король дуже злякався і зразу ж запевнив стареньку, що не хотів її образити і більш нічого не буде питати.

— Ото шануйтеся мені! — сказала фея і зникла.

Король пішов своєю дорогою, і він ішов, ішов, ішов, поки дійшов до своєї контори. Там він писав, писав, писав, аж поки настав час вертатися додому. Вдома він люб'язно пригостив принцесу Алісію червоною рибою,

як і наказала фея. Алісія залюбки з'їла рибу, а кісточку поклала на тарілку. Тоді король переказав їй слова доброї морської феї Грандмаріни. І принцеса Алісія взяла ту кісточку, висушила й натерла її до блиску.

А вранці королева прокинулася і, сказавши: "Ой лишенько, голова, моя голова!" — зомліла.

Трапилося так, що принцеса Алісія саме заглянула до спальні королеви — спитати, який буде сніданок. Коли вона побачила свою матінку непритомну, то дуже злякалася і хотіла вже подзвонити в дзвіночок, щоб прийшла Пеггі — так звали бабусю, що була в палаці за камергера. Та раптом пригадала, де стоїть флакон з нюхальною сіллю, дістала його й дала королеві понюхати. Потім принесла води й змочила королеві чоло.

Коли нарешті прийшла бабуся-камергер, вона сказала маленькій принцесі:

— І яке ж ти моторне! Все зробила сама і краще за мене.

Але хвороба минулася не зразу. І, хоч хворіла королева ще довго, принцеса Алісія доглядала і її, і вісімнадцятьох менших принців і принцес, забавляла їх, і роздягала, й одягала, і колисала немовля, і ставила чайник, і підігрівала юшку, і чистила камін, і робила що могла, і крутилася, крутилася, крутилася — адже в палаці майже не було слуг. А не було їх, по-перше, тому, що в короля не було грошей; по-друге, підвищувати йому платню не збирались, і та платня була така маленька й далека, як зірки на небі.

А де ж була риб'яча кісточка, коли захворіла королева? Та в кишені ж у принцеси Алісії! Коли Алісія побачила непритомну матінку, то хотіла витягти риб'ячу кісточку, але подумала й згадала про флакон з нюхальною сіллю. Потім, коли королева опритомніла й задрімала, принцеса Алісія поспішила нагору — розповісти про все це герцогині,

своїй подрузі. Дарма, що люди вважали її лялькою, то була справжнісінька герцогиня, тільки, крім принцеси, ніхто про це не знав. Тож Алісія стала навколішки біля канапки, де, пишно вбрана, лежала герцогиня, і розказала їй на вушко секрет про риб'ячу кісточку. Герцогиня усміхнулась і кивнула головою. Звісно ж, ніхто не знав, що вона може так робити; знала про це тільки принцеса Алісія.

Після тієї розмови Алісія побігла назад — доглядати недужу матір. Кожну вільну хвилину вона сиділа біля королеви, а вечорами разом з нею сидів і сам король. І щовечора він сердито поглядав на Алісію, дивуючись, чому ж вона не дістане чарівної кісточки. Коли Алісія помічала ті погляди, вона бігла нагору до герцогині, знов розповідала їй таємницю риб'ячої кісточки й зітхала: "Чому дорослі мають нас за нерозумних?" І герцогиня, дарма що найстатечніша з усіх герцогинь, весело підморгувала принцесі.

Одного вечора, коли Алісія вже побажала татові на добраніч, він спитав:

— Алісіє, а що сталося з чарівною кісточкою?

— Вона у мене в кишені, татусю.

— А я гадав, що ти її загубила.

— Ні, татусю.

— То, може, ти забула про неї?

— О ні, татусю.

А то якось на одного з маленьких принців, що вертався зі школи, напав страшнющий сусідський песик. З переляку хлопець кинувся до вікна й розбив шибку рукою.

Що тут сталося! З руки малюка потекла, потекла, потекла кров. Коли сімнадцять братиків і сестричок побачили, як з руки в нього тече, тече, тече кров, вони заверещали так, що самі полякалися свого крику.

Та принцеса Алісія одному за одним позатуляла їм ротики й попросила заспокоїтися заради хворої мами. Потім налила холодної води у велику миску, промила поранену руку малого принца й перевірила, чи немає в рані скалочок. А тоді вона попросила двох найсильніших малюків принести королівську торбу з ганчір'ям.

— Я трошечки помудрую, покрою і зшию перев'язку, — сказала вона.

Малюки притягли королівську торбу з ганчір'ям, принцеса Алісія взяла голку, нитку і почала мудрувати, кроїти й шити. А коли рука малого принца була перев'язана, Алісія побачила, що тато заглядає до кімнати.

— Алісіє,— сказав король, — що ти робила?

— Я, татусю, мудрувала, кроїла і шила.

— А де чарівна кісточка?

— У мене в кишені.

— Я думав, що ти її загубила.

— Ні, татусю.

— А може, ти забула про неї?

— О ні, татусю.

Після цієї розмови принцеса знов побігла нагору до герцогині й розповіла їй на вушко про те, що сталося, і герцогиня труснула своїми білими, як льон, кучерями й засміялася рожевими вустоньками.

Ну, а іншого разу скоїлося ще й таке: немовля впало й забилося об камінні ґратки. Сімнадцять принців і принцес уже звикли забиватись об ґратки, але немовля до цього ще не звикло і набило собі чималого синця під очком.

А все через куховарку, що втекла уранці зі своїм коханим — струнким і веселим солдатом. Принцесі Алісії довелось надягти на себе величезний фартух, самій чистити ріпу на юшку та ще й бавити немовля, посадивши його собі на коліна.

Ото галас учинився! Сімнадцять малих принців і принцес заплакали, захлипали, заголосили. Навіть Алісія шморгнула носом, але зразу ж оговталась і наказала всім замовкнути, щоб королеві, яка вже потроху видужувала, та не стало гірше.

— Гей ви, мавпенята, ану цитьте! — гримнула вона, а тоді уважно оглянула немовля. Переконавшись, що воно нічого собі не зламало, взяла холодну праску і приклала до біднесенького очка, і незабаром мале вже спало у неї на руках.

Тоді Алісія сказала сімнадцятьом принцам і принцесам:

— Як я його покладу, воно прокинеться і заплаче. Хочете бути кухарями?

Діти на радощах застрибали й почали робити собі кухарські ковпаки із старих газет.

Кожному принцеса Алісія дала завдання. Першому загадала тримати сільничку, друге тримало ячну крупу, третє — приправи, четверте — ріпу,

п'яте — моркву, шосте — цибулину, і так незабаром усі стали кухарями, всі метушилися, щось робили, а Алісія сиділа посеред кухні в грубому фартусі й колисала дитину.

Через якийсь час юшка була готова, і мале прокинулося таке веселе — от ніби нічого й не сталося. Тоді Алісія передала немовля найспокійнішій принцесі і, наказавши всім відійти в найдальший куток кухні, щоб ні на кого не бризнуло й ніхто не попівся, почала насипати юшку в тарілки.

Юшка парувала і так смачно пахла, аж усі заплескали в долоні. Немовля й собі заплескало в долоньки; вигляд у нього був такий кумедний, що всі засміялись.

А принцеса Алісія сказала:

— Смійтеся, та шануйтеся! Ось пообідаємо і зробимо малечі гніздечко в кутку; там воно сидітиме й дивитиметься, як танцюватимуть вісімнадцять кухарів.

Ця пропозиція дуже сподобалася малим принцам і принцесам. Вони швидко попоїли, помили посуд і відсунули стіл в куток. Тоді сімнадцять принців і принцес в куховарських ковпаках та Алісія в грубому фартусі почали танцювати танець вісімнадцятьох кухарів перед немовлям, яке забуло про свій синець під очком, засміялось і загугукало. І тут Алісія знов побачила короля, що заглядав у кухню.

— Що ти робила, Алісіє? — спитав він.

— Мудрувала і куховарила, татусю.

— А що ти робиш зараз?

— Веселю малечу, татусю.

— А де чарівна кісточка, Алісіє?

— У мене в кишені, татусю.

— А я думав, що ти її загубила.

— Ні, татусю.

— Чи, може, ти забула про неї?

— Ні, татусю.

Тоді король тяжко зітхнув і похнюпився, і вигляд у нього був такий сумний, що сімнадцять принців і принцес тихенько вийшли з кухні, залишивши короля Уоткінса Першого наодинці з Алісією та немовлям.

— Що тобі, татусю? — спитала Алісія.

— Я дуже бідний, дитинко.

— У тебе немає зовсім грошей, татусю?

— Ані грошини, дитинко.

— І ніяк їх дістати, татусю?

— Атож, дитинко. Я вже старався і так і сяк, але все дарма.

Почувши ці слова, Алісія поклала руку в кишеню, де лежала чарівна кісточка.

— Татку, — сказала вона, — коли людина старається і вже випробує всі способи, це означає, що вона зробила все можливе, так?

— Безперечно, дитинко.

— Отже, — вела далі Алісія, — коли людина дуже старається, і в неї все одно нічого не виходить, тоді, я гадаю, і настає час попросити допомоги.

Алісія сказала дуже важливу річ. Власне, в цьому й полягала таємниця риб'ячої кісточки, та таємниця, яку мала на увазі добра старенька фея Грандмаріна і яку розгадала Алісія, а потім часто нашіптувала своїй подрузі — такій гарній і статечній герцогині.

Отож Алісія дістала з кишені чарівну риб'ячу кісточку, що мінилася на сонці, як перламутрова, поцілувала її і попросила, щоб настав день платні... І раптом у комині загуркотіло, і королівська платня упала й розсипалася по підлозі.

Та це був тільки початок. Найцікавіше трапилося потім, коли приїхала карета, запряжена чотирма павичами. На задку карети стояв хлопець з магазину містера Піклза. На ньому був розшитий сріблом і золотом одяг, а на постиганому пудрою чубі сидів трикутний капелюх. На ногах у нього були рожеві панчішки, в одній руці він тримав паличку, прикрашену самоцвітами, а в другій — букет квітів. Хлопець сплигнув на землю, зняв капелюха і чемно допоміг зійти Грандмаріні.

Добра морська фея була одягнена в ті самі шовки, що пахли сухою лавандою. В руці вона тримала віяло.

— Алісіє, моя люба, — сказала вона, — як твої справи? Сподіваюсь, у тебе все гаразд?

А тоді повернулася до короля і трохи суворо запитала:

— А ви шанувалися?

— Сподіваюся, що так, — відповів король.

— Тепер ви зрозуміли, чому Алісія не скористалася риб'ячою кісточкою раніше?

Король ніяково вклонився.

— То більш не будете питати, чого та чому?

Король сказав, що не буде і що він просить пробачення.

Тоді Грандмаріна махнула віялом, і ввійшла королева в розкішному вбранні, а за нею сімнадцять малих принців і принцес, і всі як один в новому, якраз по них одягові. Потім фея торкнулася віялом до принцеси Алісії, і на ній з'явився одяг нареченої із срібним весільним покривалом та вінком із флердоранжу.

Наступної миті шафа, що стояла в кухні, перетворилася на позолочений гардероб, у якому було повно чудового одягу для Алісії, і все їй дуже пасувало, все було пошите якраз на неї.

А потім причалапало немовля, і синця під очком у нього як не було, і стало воно ще миліше.

Потім фея захотіла познайомитися з герцогинею. Грандмаріна пошепотілася з нею і за хвилину сказала королю й королеві:

— Зараз ми поїдемо шукати нареченого принцеси Алісії — принца Такогособі, а вас запрошуємо на весілля, яке відбудеться за півгодини.

І Грандмаріна з принцесою Алісією сіли в карету, а хлопець з магазину містера Піклза допоміг сісти герцогині і, піднявши й

пристебнувши підніжку, зайняв своє місце по заду. Величпі навичі понесли карету.

Тим часом принц Такийсобі сидів у кухні й ласував ячмінним цукром. Коли принц побачив у вікні павичів, що везли карету, він зрозумів, що зараз трапиться щось незвичайне.

— Принце, — мовила Грандмаріпн, — я привезла вам наречену.

І в ту ж мить обличчя принца Такогособі перестало вилискувати, його стара куртка зробилася оксамитовою, волосся закучерявилось, прилетів капелюх з пером і сів йому на голову.

На весілля дібралися всі принцові родичі й друзі, і всі родичі й друзі принцеси Алісії, і сімнадцять її братиків і сестричок, і немовля, і ціла юрба сусідів. Герцогиня була дружною.

Грандмаріна влаштувала розкішний бенкет, і їжі там було більше, ніж можна було з'їсти, а напоїв більше, ніж можна було випити. А потім, потім внесли великий-превеликий глазурований коровай, прикрашений білими атласними стрічками та білими лілеями.

Фея підняла келих за здоров'я молодих, принц Такийсобі виголосив промову, і всі закричали: "Ура, ура!" Потім Грандмаріна сказала, що відтепер королю платитимуть вісім разів на рік, а в високосному році — десять разів. А тоді повернулася до принцеси Алісії та принца Такогособі.

— Мої любі! — сказала вона. — У вас буде тридцять п'ять діток, і всі будуть слухняні та гарні. Сімнадцять будуть хлопчини, а вісімнадцять — дівчатка. Всі ваші діти будуть кучеряві й ніколи не хворітимуть на кір.

Почувши це, всі знов закричали: "Ура, ура!"

— А тепер покінчимо з риб'ячою кісточкою, — сказала добра фея Грандмаріна і взяла кісточку з рук принцеси Алісії.

В ту ж мить кісточка злетіла в повітря, покружляла над столом і застрягла в зубах у страшного песика. Відтоді він уже ніколи не лякав малюків.